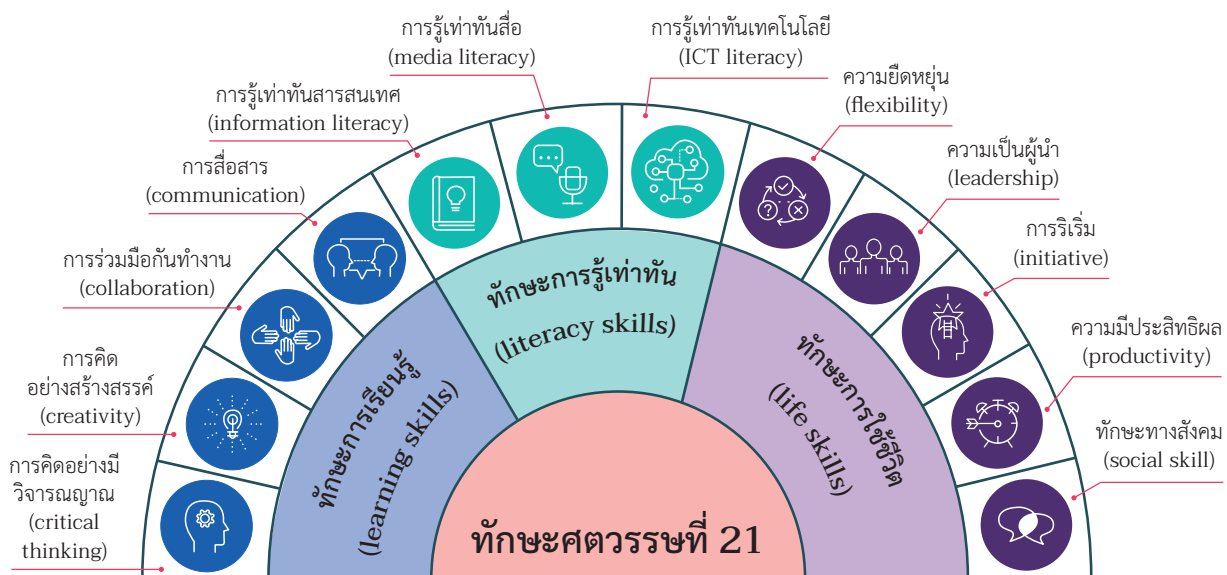

ทักษะในศตวรรษที่ 21

ศตวรรษที่ 21 นับได้ว่าเป็นยุคที่มีความท้าทายในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านข้อมูลข่าวสารจำนวนมาก ด้านเครื่องมือที่ช่วยประมวลผลข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งด้านการเปลี่ยนแปลงที่ก้าวกระโดด ซึ่งบางครั้งทำให้ความรู้และทักษะในหลาย ๆ ด้าน ไม่เป็นประโยชน์อีกต่อไป

การที่จะดำเนินชีวิตในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้ได้ ควรต้องมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อันประกอบด้วย 12 ทักษะ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้ ทักษะการรู้เท่าทัน และทักษะการใช้ชีวิต

1. ทักษะการเรียนรู้

ในยุคที่การเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดเป็นเรื่องธรรมดา จำเป็นจะต้องมีทักษะเพื่อให้พร้อมที่จะเรียนรู้ และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา ทักษะที่สำคัญมีดังนี้

ทักษะการเรียนรู้ (learning skills)

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ
(critical thinking)

การคิดอย่างสร้างสรรค์
(creativity)

การร่วมมือกันทำงาน
(collaboration)

การสื่อสาร
(communication)

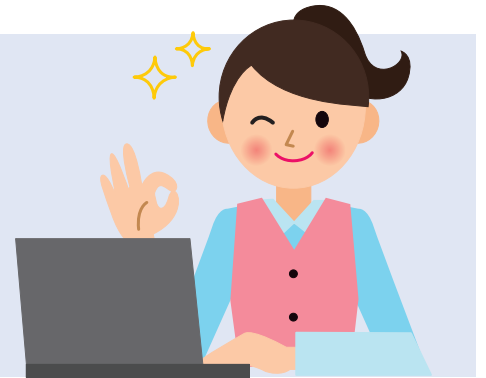
1.1 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เริ่มจากการคิดอย่างเป็นระบบ สามารถวิเคราะห์การปฏิสัมพันธ์ของส่วนต่างๆ ที่อยู่ในระบบที่ซับซ้อนได้ และยังสามารถคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล สามารถให้เหตุผลทั้งในเชิงอุปนัย นิรนัย หรือให้เหตุผลแบบอื่น ๆ เพื่อตัดสินใจได้เหมาะสมกับสถานการณ์

เกร็ดน่ารู้

อุปนัย การหาข้อเท็จจริงจากสิ่งที่สังเกต เช่น ที่ผ่านมามนุษย์ตายทุกคน ทำให้สรุปได้ว่ามนุษย์ทุกคนต้องตาย

นิรนัย การหาข้อสรุปจากข้อเท็จจริงที่มี เช่น ถ้าฝนตกแล้วผ้าจะไม่แห้งและรู้ว่าฝนตก ทำให้สรุปได้ว่าผ้าไม่แห้ง

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ รวมถึงความสามารถในการพิจารณาและตัดสินใจ โดยสามารถวิเคราะห์และประเมินความถูกต้องของหลักฐาน ข้อมูล คำกล่าวอ้าง ความเชื่อ ฯลฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถวิเคราะห์และประเมินค่าของมุมมองหลัก ๆ ในประเด็นเดียวกัน สามารถสร้างและสังเคราะห์การเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลและคำกล่าวอ้าง สามารถแปลความหมายของข้อมูลและสรุปผลโดยใช้การวิเคราะห์ที่ดีที่สุด รวมทั้งสามารถนำประสบการณ์และกระบวนการเรียนรู้มาใช้ได้อย่างมีวิจารณญาณ

นอกจากนี้ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ยังรวมถึงความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เคยพบมาแล้วหรือปัญหาที่ไม่คุ้นเคย โดยใช้กระบวนการแบบเดิมและ/หรือกระบวนการแบบใหม่สามารถระบุและตั้งคำถามที่มีนัยสำคัญเพื่อทำให้มุมมองต่าง ๆ ของปัญหาชัดเจนขึ้น และนำไปสู่กระบวนการแก้ปัญหาที่ดีขึ้น

1.2 การคิดสร้างสรรค์

ทักษะการคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถในการสร้างแนวคิดใหม่ที่มีคุณค่า ไม่ว่าจะเป็นการต่อยอดแนวคิดเดิม (incremental) หรือแนวคิดใหม่แบบก้าวกระโดด (radical) รวมทั้งสามารถเรียบเรียง จัดเกลา วิเคราะห์ และประเมินแนวคิดที่ได้ เพื่อพัฒนาและใช้ประโยชน์แนวคิดสร้างสรรค์นั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ยังรวมถึงการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ ผู้สร้างสรรค์แนวคิดควรที่จะสามารถนำแนวคิดไปใช้และสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรที่จะเปิดกว้างและพร้อมที่จะตอบสนองต่อมุมมองที่หลากหลาย และสามารถนำข้อมูลและผลการตอบรับมาปรับเข้ากับแนวคิดของตนเอง สามารถแสดงให้เห็นถึงความแปลกใหม่ของงานที่สร้างสรรค์และเข้าใจถึงข้อจำกัดของการนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง ผู้สร้างสรรค์ควรเข้าใจว่าการสร้างสรรค์นั้นเป็นกระบวนการที่ยาวนานและต้องทำซ้ำอย่างต่อเนื่อง เพราะมีโอกาสสำเร็จน้อยและต้องเผชิญความล้มเหลวบ่อยครั้ง ให้มองความล้มเหลวเป็นโอกาสที่จะเรียนรู้ และมุ่งมั่นที่จะพัฒนาต่อไป

สุดท้าย การคิดสร้างสรรค์ต้องสามารถนำมาสร้างเป็นผลงานที่จับต้องได้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาผลงานในสาขานั้น ๆ ต่อไป

1.3 การร่วมมือกันทำงาน

การมีทักษะในการร่วมมือกันทำงาน ต้องแสดงความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีความหลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน สามารถยืดหยุ่น ปรับตัว และประนีประนอม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่องานที่ทำร่วมกัน ให้คุณค่ากับการมีส่วนร่วมของทุกคนในทีม

1.4 การสื่อสาร

ทักษะการสื่อสารได้อย่างชัดเจน เป็นทักษะที่จำเป็นมากในยุคที่การสื่อสารทำได้ง่ายและมีการสื่อสารจำนวนมากด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นที่จะต้องสามารถเรียบเรียงความคิดออกมาเป็นคำพูด ตัวอักษร หรือ อวัจนภาษา¹ ที่เหมาะสมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรที่จะสามารถฟังและเข้าใจความหมายของการพูด ไม่ว่าจะเป็นข้อมูล ความรู้ ค่านิยม อารมณ์ หรือเป้าประสงค์ของผู้พูด สามารถใช้การสื่อสารเพื่อจุดประสงค์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการบอกกล่าว สั่ง กระตุ้น หรือเชิญชวน

ความสามารถในการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมเป็นเรื่องสำคัญในยุคดิจิทัล นอกจากที่จะต้องใช้อย่างต่าง ๆ ให้เป็น แล้วยังต้องสามารถประเมินประสิทธิภาพและผลกระทบในการใช้สื่อกับข้อมูลข่าวสารที่มีได้ โดยคำนึงถึงการสื่อสารในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพศ ภาษา และด้านอื่น ๆ

2. ทักษะการรู้เท่าทัน

ในศตวรรษที่ 21 มีการสื่อสารข้อมูลสารสนเทศผ่านสื่อต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก โดยกระทำผ่านเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทักษะการรู้เท่าทันสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิต

ทักษะการรู้เท่าทัน (literacy skills)

การรู้เท่าทันสารสนเทศ
(information literacy)

การรู้เท่าทันสื่อ
(media literacy)

การรู้เท่าทันเทคโนโลยี
(ICT literacy)

2.1 การรู้เท่าทันสารสนเทศ

การรู้เท่าทันสารสนเทศ แบ่งเป็นการรับข้อมูลและการนำข้อมูลไปใช้ โดยในการรับข้อมูล ต้องสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีวิจารณญาณในการประเมินค่าข้อมูลนั้น ๆ ส่วนการนำข้อมูลไปใช้ ต้องสามารถใช้ได้อย่างถูกต้องและสร้างสรรค์กับเหตุการณ์หรือปัญหา สามารถบริหารจัดการข้อมูลที่มาจกหลายแหล่ง รวมถึงความสามารถในการใช้งานข้อมูลได้อย่างถูกต้องตามหลักกฎหมายและจริยธรรม

¹ อวัจนภาษา คือ ภาษาที่ไม่ใช่คำพูดหรือตัวอักษร เช่น ท่าทาง น้ำเสียง รูปภาพ หรือวัตถุ

2.2 การรู้เท่าทันสื่อ

ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ แบ่งเป็นทักษะการวิเคราะห์และทักษะการสร้างสื่อในการวิเคราะห์ ควรที่จะเข้าใจว่า สื่อสร้างมาอย่างไร สร้างมาด้วยเหตุผลอะไร และสร้างมาเพื่อจุดประสงค์ใด สามารถที่จะทำความเข้าใจได้ว่าแต่ละบุคคลจะแปลความหมายของสื่ออย่างไร ค่านิยมและมุมมองใดได้รับการสื่อสารหรือถูกละเลย สามารถตรวจสอบได้ว่าสื่อมีอิทธิพลต่อความเชื่อและพฤติกรรมอย่างไร รวมทั้งการวิเคราะห์สื่อในเชิงจริยธรรมและกฎหมาย ส่วนการสร้างสื่อ ควรที่จะสามารถเข้าใจและใช้งานเครื่องมือในการสร้างสื่อได้อย่างเหมาะสม ตามคุณลักษณะและแบบแผนธรรมเนียมของสื่อประเภทนั้น โดยคำนึงถึงความหลากหลายทางสังคมและสภาพแวดล้อม

2.3 การรู้เท่าทันเทคโนโลยี

ทักษะการรู้เท่าทันเทคโนโลยี คือความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการค้นคว้า วิจัย เรียบเรียง ประเมินค่า และสื่อสารข้อมูล สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เครื่องมือสื่อสาร และสื่อสังคม ในการเข้าถึง จัดการ รวบรวม ประเมิน และสร้างข้อมูลได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้มีบทบาทในสังคมสารสนเทศ รวมทั้งการรับรู้และปฏิบัติตามกฎหมายและจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีได้

3. ทักษะการใช้ชีวิต

ลำพังทักษะการคิดและความรู้ด้านเทคนิคไม่เพียงพอต่อการใช้ชีวิตและทำงานในสภาพแวดล้อมปัจจุบัน จึงจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ชีวิตเพื่อช่วยให้ดำเนินชีวิตในสภาพสังคมที่ซับซ้อนได้อย่างมีคุณภาพ

ทักษะการใช้ชีวิต (life skills)

ความยืดหยุ่น
(flexibility)

ความเป็นผู้นำ
(leadership)

การริเริ่ม
(initiative)

ความมีประสิทธิภาพ
(productivity)

ทักษะทางสังคม
(social skill)

3.1 ความยืดหยุ่น

ทักษะความยืดหยุ่น หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นปัญหา ความรับผิดชอบ การกำหนดเวลา และสภาพแวดล้อม รวมทั้งสามารถทำงานได้ในสภาพที่มีความคลุมเครือ และมีการปรับเปลี่ยนลำดับความสำคัญอยู่เสมอ

ทักษะความยืดหยุ่น ยังหมายถึงความสามารถที่จะปรับตัวตามข้อเสนอแนะได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถที่จะจัดการกับความผิดพลาด คำติชม และคำวิจารณ์ได้ดี มีความเข้าใจและสามารถต่อรองและรักษาความสมดุลของมุมมองที่แตกต่างกันเพื่อให้สามารถทำงานต่อไปได้ โดยเฉพาะในสภาพแวดล้อมที่มีพื้นฐานทางสังคมต่างกัน

3.2 ความเป็นผู้นำ

ทักษะความเป็นผู้นำ หมายถึงความสามารถในการใช้ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลและทักษะในการแก้ปัญหาเพื่อผลักดันและชี้ทางผู้อื่นไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ สามารถที่จะดึงดูดเชิงของแต่ละคนมาทำงานให้บรรลุจุดประสงค์ร่วมกัน สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นทำงานได้อย่างเต็มความสามารถโดยการทำให้เป็นตัวอย่างและไม่คิดถึงตนเอง รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงความมั่นคงในหลักการและพฤติกรรมที่ยึดถือจริยธรรมในการใช้อิทธิพลต่อผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อสังคมโดยการที่ยึดถือผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

3.3 การริเริ่ม

ทักษะการริเริ่ม เป็นทักษะการทำงานเชิงรุก แบ่งเป็นการบริหารการทำงาน และการวางแผนในการพัฒนาตนเอง ในการบริหารการทำงานนั้น เริ่มจากการตั้งเป้าหมายที่มีเกณฑ์ความสำเร็จ ทั้งความสำเร็จที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ รักษาสมดุลระหว่างเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาว สามารถใช้เวลาและจัดการภาระงานได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งสามารถควบคุม กำหนด จัดลำดับความสำคัญ และทำงานให้สำเร็จได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมีคนอื่นมาควบคุม

ในการวางแผนเพื่อพัฒนาตนเอง ควรมองหาโอกาสในการเรียนรู้และสะสมประสบการณ์ที่นอกเหนือจากความรู้พื้นฐานหรือความรู้ในห้องเรียน แสดงให้เห็นถึงความริเริ่มที่จะอยากพัฒนาทักษะตนเองเข้าสู่ระดับมืออาชีพ แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต และใช้วิจารณญาณในการพิจารณาประสบการณ์ที่ผ่านมาเพื่อใช้เปรียบเทียบกับพัฒนาการในอนาคต

3.4 ความมีประสิทธิภาพ

ทักษะความมีประสิทธิภาพ เป็นทักษะที่ช่วยให้เกิดผลผลิตจากการทำงาน โดยแบ่งออกเป็นการบริหารโครงการและการสร้างผลลัพธ์ การบริหารโครงการเริ่มจากการสร้างจุดหมายในการทำงานและทำให้สำเร็จ แม้ว่าจะมีอุปสรรคหรือแรงกดดัน รวมถึงการจัดลำดับความสำคัญ การวางแผน และการบริหารจัดการงานต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

ในการสร้างผลลัพธ์ ต้องแสดงให้เห็นว่ามีคุณสมบัติที่ดีในการสร้างผลลัพธ์ที่มีคุณภาพ โดยคุณสมบัติดังกล่าวคือความสามารถที่จะทำงานอย่างสร้างสรรค์และยึดหลักจริยธรรม ความสามารถในการบริหารเวลาและโครงการต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการทำงานหลายอย่างพร้อมกัน ตั้งใจเข้าไปมีส่วนร่วม รวมทั้งมีความตรงต่อเวลาและเชื่อถือได้ นำเสนอตัวตนอย่างมืออาชีพและมีมารยาทที่เหมาะสม ให้ความร่วมมือและร่วมกันทำงานกับทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เคารพและเห็นคุณค่าของความแตกต่างของคนในทีม และร่วมรับผิดชอบในผลลัพธ์ของทีม

3.5 ทักษะทางสังคม

ในยุคปัจจุบันความหลากหลายทางสังคมถูกยอมรับมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ ทักษะทางสังคมที่สำคัญ นอกจากจะเป็นทักษะในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นแล้ว ยังต้องมีทักษะที่จะทำงานร่วมกับทีมที่มีความหลากหลายอีกด้วย ในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นควรที่จะรู้ว่าเวลาใดเหมาะที่จะฟัง เวลาใดเหมาะที่จะพูด รักษามารยาท ให้เกียรติผู้อื่น และมีความเป็นมืออาชีพ

นอกจากนี้ในการทำงานกับทีมที่มีความหลากหลาย ต้องเคารพความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรม เปิดกว้างต่อความเห็นและค่านิยม นำความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งทางด้านคุณภาพของงานและด้านนวัตกรรม

